

KNJIŽNICE IZMEĐU ZAKONSKIH PROPISA I VLASTITE INICIJATIVE

LIBRARIES BETWEEN LEGISLATION AND SELF-ASSERTION

Aleksandra Horvat

Filozofski fakultet u Zagrebu
Odsjek za informacijske znanosti, Katedra za bibliotekarstvo
e-mail: ahorvat@ffzg.hr

Sažetak

Od 1993. godine zemlje Europske unije proširuju svoju dotadašnju zajedničku politiku u gospodarstvu i na područje zdravstva, tehnologije, naobrazbe, socijalne politike i kulture. Zajednička politika podrazumijeva i usklađivanje zakonskih propisa zemalja članica s onima usvojenima na razini Unije. Za europske je knjižnice važan dokument poznat kao Izvještaj Rynänen, koji je usvojio Europski parlament 1998. godine. Vijeće Europe, organizacija koja okuplja i zapadnoeuropske i istočnoeuropske zemlje, preuzelo je na sebe izradu dokumenta u kojemu su izložena temeljna načela kojima se moraju voditi zakonodavci pri oblikovanju zakonskih propisa kojima se uređuje rad javnih knjižnica u zemljama članicama Vijeća, među kojima je i Hrvatska. Taj dokument nazvan Smjernice za knjižnično zakonodavstvo i politiku u Europi izrađen je 1999. godine, a konačno usvojen 2000. Smjernice najprije ističu važnost knjižnica kao ustanova koje građanima jamče slobodan pristup informacijama. Informacije su potrebne za oblikovanje vlastitoga mišljenja i stava o različitim pitanjima, osobnima, kao i onima koja se tiču šire zajednice, pa se od slobodnijeg širenja informacija zapravo očekuje da potakne građane na aktivnije sudjelovanje u životu i funkcioniranju zajednice. Da bi knjižnice mogle omogućiti slobodan pristup različitim vrstama informacija, potrebno je najprije osigurati njihovo primjereno financiranje pa se od nacionalnih zakonskih propisa prvenstveno očekuje da pronađu najbolja rješenja koja će to omogućiti. Osnovne knjižnične usluge moraju biti besplatne pa se zakonom mora utvrditi i što se smatra osnovnim uslugama, za financiranje kojih će se odvajati novac poreznih obveznika. Iako se od države očekuje da financira javne knjižnice, oblikovanje i sastav zbirke odgovornost je knjižničara. Od knjižničara se očekuje da zastupaju i zagovaraju knjižnice kod mjesnih vlasti i sami iniciraju promjene. U radu se pokušavaju naznačiti problemi s kojima će se sučeliti zakonodavci i knjižničari u Hrvatskoj kod prenošenja temeljnih odredbi Smjernica u nacionalne zakonske propise.

Ključne riječi: knjižnično zakonodavstvo, javne knjižnice, *Smjernice za knjižnično zakonodavstvo i politiku u Europi Vijeća Europe/EBLIDA-e*

Summary

Since 1993 the countries of the European Union have broadened their cooperation to encompass the fields of technology, education, health, social politics and culture. The cooperation requires the harmonization of respective legislation in the member states. In 1998 a document important for European libraries and known as the Rynänen Report was adopted by the European Parliament. The Report called on the European Commission and the governments of the member states to adopt a series of

measures aimed at improving the present state of libraries and transforming them into institutions of significance for education, culture, business, and the further development of the society as a whole. The Council of Europe, an international organisation, whose members are both East European and West European countries, Croatia included, has made up another document of considerable significance for public libraries. The document contains a set of principles aimed to help legislators in the member countries to draft library legislation. This document entitled Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe was made up in 1999 and was finally adopted in 2000. The Guidelines emphasize the importance of libraries as institutions which offer free access to information to all citizens. Information is considered necessary for the development of democracy and creation of active citizenship. For libraries to provide free access to various kinds of information for the users, it is necessary to establish and maintain the system of adequate funding. Therefore, the first priority of the national library legislation is to find best solutions for the proper and adequate funding of libraries. Basic library services should be free of charge and the library legislation should stipulate which services should be financed from the public funds. Collection development is the responsibility of librarians who are professionals trained to select and acquire library materials. Librarians are expected to lobby for libraries and initiate changes. The paper attempts to indicate the problems both legislators and librarians in Croatia will be confronted with, when they try to adopt the basic principles of the Guidelines in the national library legislation.

Keywords: library legislation, public libraries, *The Council of Europe and EBLIDA's Guidelines on library legislation and policy in Europe*

Uvod

U devedesetim je godinama 20. stoljeća nastalo nekoliko važnih međunarodnih dokumenata u kojima se opisuju uloga i zadaće suvremenih knjižnica. Navodim ih u kronološkom redu:

UNESCO-ov *Manifest za narodne knjižnice* (1994.)¹

Izveštaj o ulozi knjižnica u suvremenom svijetu Odbora za kulturu, mladež, obrazovanje i medije Europskog parlamenta (1998.)²

UNESCO-ov *Manifest za školske knjižnice* (1999.)³

IFLA/FAIFE *Knjižnice i intelektualna sloboda* (1999.)⁴

Kopenhaška deklaracija o narodnim knjižnicama i informacijskom društvu (1999.)⁵

IFLA-ine *Smjernice za narodne knjižnice* (nacrt prerađenog izdanja 2000.)⁶

Smjernice za knjižnično zakonodavstvo i politiku u Europi Vijeća Europe i EBLIDA-e (2000.)⁷

¹ UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // HBD novosti 5(listopad1994/veljača 1995), 11.

² Report on the Green paper on the role of libraries in the modern world. <http://www.lib.hel.fi/syke/english/publications/report.htm> (1998-10-31).

³ UNESCO-ov Manifest za školske knjižnice. // HKD novosti 13(listopad 1999), 25.

⁴ IFLA/FAIFE Knjižnice i intelektualna sloboda. // HKD novosti 13(listopad 1999), 11.

⁵ Kopenhaška deklaracija o narodnim knjižnicama i informacijskom društvu. // HKD novosti 14(svi-banj 2000), 15.

⁶ Revision of IFLA's Guidelines for public libraries. <http://www.ifla.org> (2000-07-27).

⁷ Guidelines on library legislation and policy in Europe. // Library legislation in Europe : discussion papers and country reports / edited by Christiane Bohrer. Bad Honnef : Bock + Herchen Verlag, 2000. Str. 27-34.

Nastanak tih dokumenata, u kojima se ističe važnost knjižnica za razvitak suvremenog društva, može se sigurno pripisati barem dvama čimbenicima: radikalnim političkim društvenim promjenama koje su se devedesetih godina dogodile u zemljama Istočne i jugoistočne Europe, i naglom i zasad još uvijek nepredvidivom razvitku informacijske i komunikacijske tehnologije, koja se uvelike počela primjenjivati u različitim društvenim sferama, među kojima su i knjižnice. Ta je primjena izazvala velike promjene u organizaciji, ustrojstvu i načinu rada svih društvenih ustanova, pa i knjižnica. Svakako je najznačajnija promjena otvaranje društvenih ustanova prema javnosti kojoj je omogućen uvid u rad ustanova, i njihova pretvorba iz poluzakrivenih državnih ustanova, o čijem je radu javnost malo znala, u istinske javne ustanove.

Kad su 1993. godine Maastrichtskim ugovorom zemlje Europske unije odlučile svoju dotadašnju zajedničku gospodarsku politiku proširiti i na područje zdravstva, tehnologije, naobrazbe, socijalne politike i kulture, morale su uskladiti i svoje zakonske propise s onima koji vrijede na razini Unije. U Europskoj uniji izrađen je niz dokumenata koji donose smjernice kojih se nacionalna zakonodavstva trebaju pridržavati pri izradi vlastitih zakonskih propisa. Za područje bibliotekarstva Europska je komisija svojedobno planirala izraditi *Zelenu knjigu o ulozi knjižnica u suvremenom svijetu*. Dogodilo se, međutim, da je ulogu *Zelene knjige* preuzeo dokument poznat kao *Izveštaj Rynänen* (potpuni je naziv dokumenta *Izveštaj o ulozi knjižnica u suvremenom svijetu*), nazvan po imenu zastupnice u Europskom parlamentu Mirje Rynänen, koja ga je u listopadu 1998. podnijela na usvajanje. U *Izveštaju* se pozivaju Europska komisija i zemlje članice Europske unije da podupru mjere kojima će se ojačati knjižnice kao ustanove koje omogućuju neometan pristup znanju i informacijama potrebnim građanima tijekom cijeloga života za odlučivanje u svakodnevnom životu i radu. Usvajanje *Izveštaja* značilo je da će Europska komisija dalje razraditi načine kojima je moguće utemeljiti nove ili poboljšati sadašnje knjižnične službe i usluge i olakšati građanima služenje knjižnicama. *Izveštaj* nije bio važan samo za oko 100.000 knjižnica u Europskoj uniji i oko 240.000 knjižničnog osoblja, koji u brutto domaćem proizvodu sudjeluju s oko 0,4%, već je najavio promjene i za knjižnice u ostalom dijelu Europe, tj. u svim onim zemljama koje se žele pridružiti Europskoj uniji.

Vijeće Europe, osnovano 1949. godine, međunarodna je organizacija čija je zadaća promicanje ljudskih prava, demokracije i pravne države. Djeluje nezavisno od Europske unije i okuplja podjednako zapadnoeuropske i istočnoeuropske zemlje. Danas je njegova članica četrdeset i jedna europska zemlja, među kojima je od 1996. godine i Hrvatska. U studenome 1998. organiziralo je Vijeće Europe u svom sjedištu u Strasbourgu međunarodnu konferenciju pod nazivom *Knjižnice i demokracija: odgovornosti državnih i mjesnih vlasti i stručnjaka*. Na toj su se konferenciji okupili knjižničari iz zemalja Europske unije, Srednje i Istočne Europe, i tu je nastao prvi nacrt *Smjernica za europske knjižnice*. Nacrt je dalje razrađivan na konferenciji koja je pod nazivom *Lokalno i globalno: knjižnično zakonodavstvo u regionalnim i saveznim državama* održana u Münchenu, u travnju 1999. Odbor za kulturu Vijeća Europe usvojio je *Smjernice* u listopadu 1999., a njihov je konačan tekst objavljen u siječnju 2000. pod naslovom *Smjernice za knjižnično zakonodavstvo i knjižničnu politiku u Europi*. U naslovu konačnoga teksta uz Vijeće Europe javlja se i ime EBLIDA-e, kao suizdavača.⁸

⁸ Vitiello, G. The Council of Europe/EBLIDA Guidelines on library legislation and policy in Europe. // Information Europe 5, 2 (Summer 2000), 21-22.

Smjernice se sastoje od četiri dijela. Prvi je dio posvećen slobodi izražavanja i slobodnom pristupu informacijama, u drugome se govori o mjestu knjižnica u sklopu nacionalne politike prema knjizi i informacijama, u trećemu o odnosu između knjižnica i industrije znanja, a četvrti je posvećen zaštiti knjižnične baštine. *Smjernice* su namijenjene zakonodavcima u pojedinim zemljama i sadrže skup načela kojima bi trebalo prilagoditi nacionalne zakonske propise o knjižnicama. No odredbe *Smjernica*, po mome mišljenju, nemoguće je realizirati bez suradnje zakonodavaca i knjižničarske struke i u tom su smislu one posebno zahtjevan dokument. Posebno će biti zanimljivo vidjeti kako će se odredbe *Smjernica* moći ostvariti u Hrvatskoj.

Smjernice su objavljene i dostupne. Dio posvećen slobodi izražavanja i slobodnom pristupu informacijama preveden je i na hrvatski i objavljen u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* 43, 3(2000). Svrha je ovoga rada ukazati na promjene koje očekuju naše knjižnice, ali i zakonodavce, budu li željeli slijediti preporuke *Smjernica*.

Slobodan pristup informacijama

Pružanje slobodnog pristupa informacijama, odnosno stvaranje uvjeta u kojima će svakom pojedincu biti dostupne raznovrsne i potrebne mu informacije, smatra se temeljnom zadaćom svih knjižnica financiranih javnim sredstvima. Slobodan pristup informacijama podrazumijeva:

- a) da se korisnicima mora osigurati pristup različitim informacijama, tj. informacijama koje su različitoga oblika ili sadržaja ili zapisane na različitim nositeljima, i
- b) da pristup mora biti omogućen svim kategorijama korisnika, bez obzira na njihovu dob, spol, zanimanje, položaj u društvu, prihod, vjersko ili političko uvjerenje.

S obzirom na množinu i raznovrsnost postojećih informacija, knjižničarima su ipak potrebni detaljniji kriteriji za odabir. U *Smjernicama* su naglašena dva: vrijednost i relevantnost. Građa koju knjižnica nabavlja mora, dakle, biti vrijedna i relevantna. O vrijednosti je rečeno samo to da se procjenjuje na temelju stručnih kriterija. Za našu je sredinu, kao uostalom i za sve one europske zemlje koje su pred desetak godina odlučile promijeniti način privređivanja i društveni ustroj, stručna vrijednost posebno izazovan kriterij, kojemu narodne, školske pa i znanstvene knjižnice, dakle sve one koje nemaju zadaću trajnog čuvanja svoga fonda u cijelosti, trebaju posvetiti posebnu pažnju. Relevantnost jest relevantnost za korisnike te stoga zahtijeva analizu sastava stanovništva u nekom mjestu, procjenu njihovih potreba te dogovor i suradnju s drugim ustanovama, poput knjižnica, škola, arhiva, muzeja, ustanova, poduzeća itd. koje također mogu pružiti odgovarajuću građu i informacije. Važno je i to da se u *Smjernicama* preporučuje da kriteriji za nabavu budu utvrđeni u pisanom obliku i potvrđeni. Potvrđuje ih odnosno usvaja knjižnično vijeće sastavljeno od predstavnika korisnika i knjižnice. Poznato je da naše knjižnice nemaju pisane kriterije za nabavu, kao i da *Standardi za narodne knjižnice* normiraju samo procentualni omjer između broja naslova beletristike i stručne literature pa, iako spominju plan nabave koji bi trebao sadržavati kriterije za nabavu, bit će zanimljivo vidjeti kako će se i kada naše knjižnice latiti izrade toga zahtjevnog dokumenta.⁹ Važno je pritom imati na umu i to, da kriterije za na-

⁹ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999), 2056-2066.

bavu treba izraditi svaka knjižnica za svoje potrebe, a samo se po sebi razumije da taj posao moraju raditi knjižničari, naravno uz potrebne konzultacije s predstavnicima korisnika i drugih srodnih informacijskih, obrazovnih i kulturnih ustanova.

Odlučivanje o nabavi vezano je, dakle, uz knjižnice, što je i posve prirodno. Upravo je knjižničar stručnjak posebno školovan za izradu i primjenu kriterija u nabavi knjižnične građe. U nas je to pitanje posebno osjetljivo zahvaljujući dugogodišnjoj praksi djelomičnog državnog odabira naslova za knjižnice, kao dijela šire politike prema knjizi, usmjerene prvenstveno pomaganju nakladnicima u objavljivanju. Čak i kad bi sadašnja politika državnog otkupa knjiga za knjižnice, koja uostalom postoji i u drugim malim zemljama,¹⁰ bila zadržana, mislim da bi knjižnicama trebalo ostaviti barem mogućnost da određeni naslov prihvate ili ne, odnosno da odrede broj primjeraka koji mogu primiti. No broj naslova koji tako ulazi u naše knjižnice trebao bi biti minimalan. Koncipiranje nove cjelovite politike prema knjizi, u kojoj su knjižnice važan, iako ne i jedini čimbenik, trebao bi biti prioritetom opće kulturne politike u Hrvatskoj.

Već je rečeno da slobodan pristup informacijama mora biti omogućen svim korisnicima, bez obzira na brojne razlike među njima. *Smjernice* posebnu pažnju pridaju osobama koje se ne mogu služiti knjižničnim uslugama na uobičajen način (osobe s posebnim potrebama, privremeno izolirane osobe, kao što su zatvorenici ili bolesnici u bolnicama), kao i osobama koje trebaju posebnu građu (pripadnici vjerskih, jezičnih i nacionalnih manjina). U Hrvatskoj se dosad to pitanje rješavalo osnivanjem središnjih knjižnica za manjine, za slijepe, za pripadnike posebne vjere itd. Doduše, *Standardi za narodne knjižnice*, donekle se brinu za pripadnike nacionalnih manjina ili etničkih zajednica, pa za njih, u određenim uvjetima, predviđaju i nabavu građe na njihovu jeziku, zanemarujući pritom da bi i građa na jeziku većine trebala makar i djelomično biti birana tako da se njome zadovolje potrebe manjine. Za osobe s posebnim potrebama *Standardi* predviđaju osnivanje posebnih službi i nabavu posebne građe, no kako uvođenje tih službi zahtijeva posebnu opremu i posebnu izobrazbu knjižničara, pitanje je kad će norme *Standarda* moći biti ostvarene.

Slobodan pristup građi i informacijama uključuje i slobodan pristup elektroničkoj građi i izvorima. *Smjernice*, dapače, izričito utvrđuju da se pristup internetu smatra osnovnom knjižničnom uslugom, a osnovne su knjižnične usluge u pravilu besplatne. Jedno novije istraživanje pokazuje da u Hrvatskoj oko 5% stanovništva ima pristup internetu.¹¹ U našim je uvjetima, dakle, vrlo važno osposobiti što veći broj knjižnica da budu mjesta javnog pristupa mreži. Potrebno je i izobraziti knjižničare za uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije i pružanje primjerene pomoći korisnicima.

Uza slobodan pristup elektroničkoj građi i izvorima u knjižnicama vezan je i niz promjena u odnosu na dosadašnji način poslovanja knjižnica. Informacijskim izvorima na internetu i osiguravanjem pristupa različitim bazama podataka knjižničar dopunjuje odnosno osuvremenjuje građu koju knjižnica posjeduje, ili drugim riječima, građu koju knjižnica posjeduje i ona kojoj samo pruža pristup zajednički tvore knjižničnu zbirku. Pri oblikovanju nabavne politike to svakako valja imati na umu. Zatim, mijenja se i sam način nabave. S

¹⁰ Vidjeti o tome više u: Nebesny, T. Otkup knjiga kao način nabave u narodnim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 3(2000), 57-78.

¹¹ <http://www.vecernji-list.hr> (2000-07-31).

proizvođačem elektroničke građe najčešće se sklapa ugovor o korištenju, koji treba oblikovati tako da bude povoljan za knjižnicu. Povoljni se uvjeti korištenja mogu postići ili tako da se udruži više knjižnica koje onda zajednički, u ime svojih korisnika, pregovaraju i nastoje postići što bolje uvjete ili tako da pregovore obavi predstavnik financijera knjižnice. Kod nas se dosad primjenjuje ovaj posljednji način, a na knjižničarima je da odluče hoće li ga promijeniti.

Financiranje

Već je spomenuta preporuka *Smjernica* da osnovne usluge i službe knjižnice budu besplatne i tako svima pristupačne. Naš Zakon o knjižnicama utvrđuje da sredstva za redovit rad knjižnica osigurava njihov osnivač, dok su za posebne programe nadležna ministarstva, odnosno druge pravne i fizičke osobe.¹² U nedavno usvojenom Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o knjižnicama dodana je još i odredba da se sredstva za rad knjižnica osiguravaju i iz prihoda od obavljanja djelatnosti, sponzorstva, darovanja i drugih načina u skladu sa zakonom.¹³ Na taj su način prošireni mogući izvori financiranja tako da je djelomična odgovornost za priskrbljivanje dijela sredstava prebačena na knjižničare. Bilo bi, naravno, loše da osnivači knjižnica tu podjelu odgovornosti shvate kao mogućnost smanjivanja knjižničkog proračuna i upućivanja knjižnica na druge izvore financiranja. Druga je moguća opasnost u tome da interesi kojega darovatelja ili sponzora dođu u sukob s osnovnim načelima knjižnice kao javne službe. Treba li to pitanje detaljnije zakonski (ili barem samo pravilnikom knjižnice) urediti ili ga ostaviti zdravom razumu članova knjižničkog vijeća odnosno ravnatelja knjižnice, u ovom času još ne znamo. Knjižničarima bi možda ipak bilo lakše raditi, da znaju što mogu tražiti i dobiti od osnivača i što onda mogu pružiti svojim korisnicima bez naplate. Isto tako, svi podaci o primljenim i utrošenim sredstvima i njihovim izvorima moraju biti javno dostupni.

Javnost rada

Cjelokupan rad knjižnice mora biti pristupačan i poznat javnosti. Taj je rad najlakše pokazati ako su temeljni dokumenti kojima se uređuje rad knjižnice objavljeni. Uz plan nabave, statut, proračun i godišnji izvještaj o radu, koji uključuje i financijski izvještaj, tu su i svi dokumenti u kojima knjižnica uređuje svoj odnos s korisnicima. Dokumenti mogu biti objavljeni u tiskanom i/ili elektroničkom obliku, uz uvjet da se vodi računa o njihovoj pristupačnosti korisnicima.

Knjižnice i industrija znanja

Smjernice dalje traže da knjižnice kao javne ustanove budu izričito spomenute u nacionalnom zakonu o autorskom i srodnim pravima, te da se za njih u zakonu, u interesu kori-

¹² Zakon o knjižnicama. Čl. 29. // Narodne novine 105(1997), 3403-3409.

¹³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o knjižnicama. Čl. 3. // Narodne novine 104(2000), 3736.

snika, predvide iznimke od zaštite autorskih djela. Iznimke od zaštite moraju obuhvatiti autorska djela objavljena u tiskanom i u elektroničkom obliku. U našem se sadašnjem Zakonu o autorskom pravu knjižnice uopće ne spominju, a iznimke od zaštite, barem što se tiče prava na reproduciranje djela, dopuštene su samo u svrhu osobna usavršavanja.¹⁴ Pri izradi novoga Zakona o autorskom pravu, koji će Hrvatska morati donijeti u sklopu općeg usklađivanja svojih zakonskih propisa s odgovarajućim međunarodnim odredbama, treba očekivati da knjižnice sudjeluju kao aktivni zastupnici korisničkih interesa. Knjižnice bi se u ime korisnika trebale izboriti za slobodno i besplatno korištenje autorskih djela na kojima postoji autorsko pravo u prostorijama knjižnice i izvan nje, te na pravo na reproduciranje određena broja stranica tih djela za osobne, znanstvene ili nastavne svrhe. Za svoje bi potrebe knjižnice trebale tražiti pravo da zaštite svoju građu presnimavanjem ili digitaliziranjem. *Smjernice* preporučuju i osnivanje zajedničkih pregovaračkih tijela koja bi imala mandat da u ime knjižnica pregovaraju s vlasnicima autorskih prava ili organizacijama koje ih zastupaju. Odgovornost je, pak, za korištenje građe u skladu sa zakonskim propisima odnosno sa sklopljenim ugovorima na knjižnicama.

Pravo javne posudbe (*public lending right*) bit će vjerojatno uvedeno i u Hrvatskoj. Knjižnice bi pri njegovu uvođenju morale sudjelovati u razgovorima sa zastupnicima nositelja autorskih prava kao ravnopravni partneri. Važno je tom prilikom imati na umu da se sredstva za naknadu autorima moraju osigurati iz posebnih izvora, a ne iz redovitog financiranja knjižnice.

Zaključak

Naši su knjižničari sučeljeni danas s velikim promjenama, koje su posljedica općih promjena u uređenju društva. Pred njima je, dakle, dvojaka zadaća: moraju predložiti kako da se uredi niz stručnih poslova i sudjelovati u izradi i donošenju odgovarajućih zakonskih propisa. To znači da moraju biti dobro upoznati sa suvremenim kretanjima u struci, ali da moraju pratiti i zbivanja u bliskim područjima, relevantnima za struku i razvitak knjižnica. Osobito je važno da moraju preuzeti suodgovornost za izradu i donošenje zakonskih propisa kojima se uređuje djelovanje struke i stručnih ustanova.

Literatura

Guidelines on library legislation and policy in Europe. // Library legislation in Europe : discussion papers and country reports / edited by Christiane Bohrer. Bad Honnef : Bock + Herchen Verlag, 2000. Str. 27-34.

IFLA/FAIFE Knjižnice i intelektualna sloboda. // HKD novosti 13(listopad 1999), 11.

Kopenhaška deklaracija o narodnim knjižnicama i informacijskom društvu. // HKD novosti 14(svi-banj 2000), 15.

¹⁴ Zakon o autorskom pravu : (pročišćeni tekst). // <http://www.nn.hr/Glasilo/99/0110.htm> (1999-02-20). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu. // <http://www.nn.hr/Glasilo/99/1361.htm> (1999-11-16).

- Nebesny, Tatjana. Otkup knjiga kao način nabave u narodnim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 3(2000), 57-78.
- Report on the Green paper on the role of libraries in the modern world. <http://www.lib.hel.fi/syke/english/publications/report.htm> (1998-10-31).
- Revision of IFLA's Guidelines for Public Libraries. <http://www.ifla.org> (2000-07-27).
- Slobodan pristup informacijama / uredile Alemka Belan-Simić, Aleksandra Horvat. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 3(2000).
- Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999), 2056-2066.
- UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // HBD novosti 5(listopad 1994/veljača 1995), 11.
- UNESCO-ov Manifest za školske knjižnice. // HKD novosti 13(listopad 1999), 25.
- Vitiello, G. The Council of Europe/EBLIDA Guidelines on library legislation and policy in Europe. // Information Europe 5, 2(Summer 2000), 21-22.
- Zakon o autorskom pravu : (pročišćeni tekst). // <http://www.nn.hr/Glasilo/99/0110.htm> (1999-02-20).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu. // <http://www.nn.hr/Glasilo/99/1361.htm> (1999-11-16).
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o knjižnicama. // Narodne novine 104(2000), 3736.
- Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997), 3403-3409.